

academic relevance only after the realization of Ukrainian independence. This also gave impetus for the consideration of Hesychasm as a mystical and spiritual current throughout Eastern Christianity. Among the local researchers of Orthodox Hesychasm, its essence and enculturation should mention the academic works of S. Zaitseva, V. Lychkova, E. Nadelyayevoyi, G. Neny, C. Horuzhy, S. Shumilo and other philosophers, aestheticians, culture researchers philologists.

However, despite the rather broad source base Humanities Research devoted to the coverage of Hesychasm, a significant number of issues associated with the inner meaning of Hesychasm, in religious practices and spiritual culture, are still being ignored by researchers, especially in the field of cultural studies, aesthetics and art history. The influence of Hesychasm as a philosophical and spiritual practice during the formative period of the original Kyiv Rus art, Literature and aesthetic thought incorporated in it, are not reflected in their writings. Therefore, basic religious-ideological components of of the literature realm of Kyiv Rus is being lost. The proposed article is devoted to this problem.

With this in mind, it is culturally and historically appropriate to consider the influence of the Hesychast tradition on the development of Old Russian art heritage and the corresponding formation of national aesthetic thought and dialogue of Cultures.

Key words: Hesychasm, enerheyya, the word «clever» prayer, literature, art, aesthetic thought of Kievan Rus.

УДК: 821.161.2:82-343

Файзулліна Ганна Станіславівна
аспірант кафедри культурології та
інноваційних культурно-мистецьких
технологій, Національна академія
керівних кадрів культури і мистецтв

КУЛЬТУР-ДІАЛОГІЧНІ ВИМІРИ ФІЛОСОФСЬКОГО РОМАНУ АНАТОЛІЯ ФЕДЯ «ПЕРЕДДЕНЬ ДОБИ ВОДОЛІЄВОЇ»

У статті розглядаються культур-діалогічні виміри в сучасній українській культурології, зокрема, на прикладі філософського роману А. Федя «Переддень Доби Водолиєвої». Простежений романний діалог між етнокультурними та космічними рівнями людського життя. Досліджені пророчі антиципації щодо долі українства у планетарній, загальнолюдській історії в контексті діалогу культур. Діалогіка між минулим і майбутнім породжує у творі ознаки етнофутуризму, як ціннісної орієнтації, що визначає місце етнонаціональної культури в постмодерному світі. Феноменологічні виміри життєвого світу проаналізовані в контексті культурологічної регіоніки, спираючись на геокультурні та етноментальні особливості буття на території певного регіону як «малої Вітчизни» людей.

Ключові слова: культурологія, діалог культур, етнокультура, філософський роман, культур-діалогічні виміри, топос «Малої Вітчизни», культурологічна регіоніка, етнофутуризм, Анатолій Федь.

Постановка проблеми. Діалог культур – це спосіб комунікації, взаємопроникнення культур, інтеграція різних культурних смислів, цінностей, символів, заради міжлюдського взаєморозуміння. Найповніше культурний діалог реалізується у новітню добу, коли в умовах постмодерного світу наявна велика кількість різних культур як рівноправних суб'єктів. Діалогіка культур розглядається як метод практичної філософії, адже розв'язання проблем діалогу – це розв'язання проблем людського буття, цивілізації, мирного співіснування.

Діалог культур може відбуватись між окремими країнами, народами, регіонами, тобто полягає у міжкультурній взаємодії етносів, у зв'язку з чим можна говорити про *діалогіку культури* як концепцію діалогу світоглядів, ціннісних орієнтацій, міфологем, філософських систем тощо. Порушення цього діалогу призводить до дисгармонії, дисбалансу міжкультурної взаємодії, суспільних відносин.

Доба Постмодерну постійно продукує нові типи діалогіки культур, наприклад, міжрелігійний діалог, діалог культури і науки, діалог етносу й природи, «діалог сердець» – конкордизм (В. Винниченко), що є вельми важливим для української ментальності. Але, на жаль, методологія діалогіки культури на сьогодні нагадує «гру в бісер» із однойменного роману Г. Гессе, тобто, ще не має чітких концептуальних, науково-системних засад.

У зв'язку з цим теоретично необхідною є побудова «культурологічної діалогіки» (В. Личковах), зокрема дослідження діалогіки культури в історії українського мистецтва та літератури, культури в

цілому. Як приклад такого напряму етнокультурологічних досліджень розглянемо елементи діалогіки культури у філософському романі А. Федя «Переддень Доби Водолієвої», де в художній формі репрезентована як сучасна етнокультурологія, так і культурологічна регіоніка.

Огляд досліджень та публікацій. У сучасній вітчизняній культурології розробкою проблеми діалогу культур досліджують Є. Більченко, П. Герчанівська, В. Личковах, В. Малахов, С. Садовенко, Л. Терещенко-Кайдан, М. Тимошенко, Л. Черток, В. Шульгіна, Н. Яблоновська та ін.

У червні 2014 року відбулася III Всеукраїнська науково-практична конференція «Науковий діалог «Схід-Захід», яка пройшла у Кам'янці-Подільському, де було розглянуто проблеми філософії, соціології, культурології, також політичні, економічні, релігійні аспекти розвитку окремих регіонів країни на основі діалогу культур.

Дослідження жанрової, стилістичної та світоглядної проблематики українського філософського роману у вітчизняній культурології репрезентують В. Герасимчук, Т. Гундорова, О. Забужко, С. Павличко, О. Кирилова, В. Пуліна, С. Стоян, В. Скуратівський, перші дослідження т. зв. «альтернативного роману» та роману-антиутопії тощо.

Філософсько-культурологічний аналіз творчості Анатолія Федя як мислителя і письменника тільки розпочинається (О. Баранова, Д. Грибовська, Ю. Стукалова).

Мета статті: започаткувати дослідження культур-діалогічних вимірів у сучасній українській етнокультурології, зокрема, на прикладі філософського роману А. Федя «Переддень Доби Водолієвої» (2013).

Виклад основного матеріалу. Філософський роман-дилогія «Переддень Доби Водолієвої» Анатолія Федя став фактично першим епосом Донецького краю. А. Федь народився в селі Миколаївка Донецької області, а довгий час живе і працює в Слов'янську, тобто, його *топос* «Малої Вітчизни» вибудований просторищами «Великого Українського Степу». Події роману «Переддень Доби Водолієвої» відбуваються на славнозвісній землі, що гартована кров'ю праотців-козаків, яка несе в собі їх енергетичний код, їх Дух і пам'ять, на землі, де зараз, на початку ХХІ ст., як і декілька століть тому, знов проливається кров за свободу.

Письменник-філософ на сторінках роману підіймає загальнолюдську проблематику всепланетного масштабу, як-то походження людства; яке покликання людини? в чому сенс її життя та куди вона прямує? Крім того, порушує проблеми національного штибу: які причини великих трагедій ХХ сторіччя? які передчуття українців у переддень «доби Водолієвої» – чи чекають вони приходу комунізму чи тішаться надією про Незалежність української держави? Також у творі вирішуються проблеми окремого регіону: історія Донецького краю у «межичассі» – довоєнним голодомором і післявоєнним голодом.

Не дивлячись на доволі реалістичний виклад з деякими фантастичними вкрапленнями, у романі А. Федя присутні культурологічно наповнені міфологеми і концепти-екзистенціали – Земля, Небо, Вогонь, Вода, Час, Простір, Тиша, Теміння, Віра, Надія, Любов, Космос, Всесвіт, Вічність, Безмежність, Краса, Сутність, Мікрокосм, Макрокосм, Сонце, Зоря, Галактика, Таїна, Тіло, Людина, Дитина, Начало, Успіх, Природа, Стихія, Космічний Розум, Душа, Дух, Пекло, Рай, Доля, Особистість, Правда, Нечисть, Інший, Світ, Речі, Предмети, Коридор, Кабінет, Водолій, Сірість, Свідомий Вибір та ін. У книзі вони неодмінно позначені великою літерою, відтак стають метафізичними «героями» твору, що вибудовують романну матрицю «життєвого світу» А. Федя, надаючи їй категоріальності та впорядкованості.

Присутні у філософському романі й елементи *діалогіки культури* – перегук епох, світоглядів, міфологем. Зокрема «Тиша», що завжди поруч із «Темінню», поділена у творі, за аналогією з давньогрецькою Афродітою, на «Тишу Небесну» й «Тишу Земну», відтак, вона наділена антропоморфними ознаками та є міфотворчою у романі А. Федя. Також за ісихастською традицією, Тиша символізує єднання з Богом за допомогою мовчазної молитви серцем. Романна діалогіка А. Федя, з одного боку, не заперечує існування Бога як метафізичної сутності, не дивлячись на панування атеїстичної ідеології в часи, описані в романі, а, з іншого – теорії про «космічне» виникнення життя на Землі, де керують чотири Стихії – **Земля, Небо, Огонь і Вода (ЗНОВ)**.

Автор – філософ і письменник – акцентує увагу на значенні людських доль (зокрема донецького регіону) для Вселенського розвитку, художньо обробляючи концепції походження Земного життя з Космосу (С. Арреніус, В. Вернадський), діалогічно перетинаючись у роздумах з філософським космізмом Олеса Бердника. Поняття «Бог» і «Вищий Розум» у А. Федя взаємопов'язані як Ціле й Частина, де Космічний Розум – «вмістилище універсальності людського розуму, початок і кінець всетворчості» [6, 240], куди надходять «маси мудрості» всього людства. «Космічний Розум» співмірний за значенням зі сферою розуму – ноосферою.

У назві роману «Передень Доби Водолієвої» криється намагання автора зазирнути у XXI-XXII століття очима людини, яка щойно пережила голод 1947 року. Ера Водолія – це астрологічний прогноз, що лежить в основі уявлень культури Нью-Ейдж про те, що на зміну ери Риб, яка асоціюється з християнством, приходить нова епоха, в якій розвиток науки відбуватиметься на основі відродження найдавніших, майже забутих вчень. Іншими словами, ера Водолія ґрунтується на основі діалогу культур і науки. В майбутньому людство може придбати Єдине Знання, в якому прагматичний матеріалізм Заходу з'єднається з містицизмом Сходу, що надасть потужний імпульс розвитку сучасної цивілізації, яка піде по дорозі Єдності з Природою. Початок цієї епохи відносять до сучасності або найближчого майбутнього.

Вступ в Епоху Водолія означає перехід нашої Землі і Людства в новий, більш досконалий матеріально-духовний стан, що відповідає більш високому рівню свідомості. У Епоху Водолія, як передбачають астрологи, буде активно розвиватися наука і особливо «духовні» знання [див. 4]. Біологи вже відзначають тенденцію зміни фізичної акселерації підлітків на акселерацію розумову. Відзначається поява все більшого числа дітей з винятковими здібностями у математиці, фізиці, мистецтві, які мають інтуїтивний тип мислення і підвищені екстрасенсорні здібності. [7]. Навіть аутизм вважається симптомом появи нового типу людини.

Тому А. Федь робить пророчі антиципації щодо розвитку майбутнього людства. У його романі діють герої, що наділені передчуттям наближення Нової Доби. Наприклад, розбишакуватий хлопець Данилко з села Орлівка, що наділений «бароковим» характером, наближеним до «горнього світу». Письменник характеризує його так: «до набуття Космічної свідомості йому – як до Києва рачки, та все ж відчував пуповинний зв'язок з Космосом» [6, 202], і не випадково, що саме Данилко зустрічає хлопчика ЗНОВА – наглядча за першостихіями на Землі. Земна і небесна доля Данилка та Антона з Веселівки була спланована ще до їх народження на світ: вони покинуть Землю і будуть виконувати високу місію Космосу.

Ще одні «персонажі» діалогіки культури Анатолія Федя – це «Час» і «Простір». Хронотоп роману вибудований у Часі між голодомором (1933) і голодом (1947) серед узвишшя донецького Степового Космосу. У філософа-письменника «Простір» втілюється у мислеобразі «Поле», що асоціюється з природним довкіллям української людини. Топос «Поле» у контексті філософії етнокультури набуває значення «Степу», що стає сакральним топосом Донбаського Краю: «Дід Леонтій вчився мудрості Степу, гармонійної краси, незорості... В ньому, як в людині закладено великий запас творчої і фізичної наснаги» [6, 25].

Показово, що Л. Миколаєнко визначає питому особливість українського «Степу» епітетами – «широкий», «безмежний», «як море», «без краю», «безконечний» [3]. Неосаяжність «Степу», його таємнича містичність в українській етнокультурі нагадують неохопну впорядкованість Космосу як спочатку «Дикого Поля». Тому в аналізі етноментальних цінностей акад. С. Кримський зазначав, що «освоєння степу, перетворення його на поле було історичною місією українського народу, охарактеризованою феноменом козацького хутора як особисто відвойованої у степового хаосу землі» [2, 1]. У той само час, топос «Степ» символізує широту української душі, гостинність та духовне багатство, адже, по суті, є землею, де зароджувався антеїзм українського етносу, феноменологія його «життєвого світу» і «Малої Вітчизни». Взагалі українська ментальність характеризується перманентним діалогом етносу і природи.

А. Федь зазначає: помилка людини в тому, що вона себе називає вінцем природи. Героїня романів письменника-філософа донеччанка Натка – «втілення українського народу, в його фізичній і духовній сутності» [6, 128] – розмовляє з коровою як з живою людиною й сина Антона привчає ставитись до природи й тварин як до «одухотвореної речі» [6, 47]. Інтелігентна харків'янка Феня Дмитрівна бачить у простих речах навколо себе одухотворені «Предмети» – гомонить з Коридором, прислухається, про що говорять Стіни, Кабінет, Дзвоник. Неодмінно скаже директоріві-матеріалістові Кузьмі Миколайовичу, що ці Предмети мають Душу, цим самим наштовхуючи на думку про культур-діалогічні відгомони анімізму у сучасному світі. Таке відчуття навколишнього середовища свідчить про панестетизм українського світовідношення, про «наштовханий локатор душі» [6, 394], що характерно як для етнокультури в цілому, так і до її регіональних вимірів, зокрема для Донбасу. У своєму філософському романі А. Федь веде діалоги і з художнім Часом. Твір цікавий тим, що охоплює минуле, сучасне та майбутнє, що існує поза Простором і Часом, але діалогічно розчинений у культурі.

А. Федь як письменник-міфотворець буде свій власний міф про створення світу, беручи за основу біблейську легенду про Вавилонське стовпотворіння. Колись люди мали «третє око», що «пронизує вертикаль і заглиблюється в сутність» [6, 363], та людям цього було замало, і вони вирішили стати як боги, за що й були покарані. Їхній слоган «нехай всі будуть рівні» зараз трактується як пародія

на комуністичні гасла та радянські реалії, де недопустиме було існування «носіїв високого Духу» (наприклад, «розстріляне відродження» і «шістдесятники» [див. 5]).

Ще одна культур-діалогічна властивість Часової організації роману полягає в тому, що герої, які є представниками «космічного порядку», мають свої втілення у давнині. Данилко дізнається від ЗНОВА, що в минулому житті він був Данилом Галицьким, князем Західно-Волинської держави. А сам ЗНОВ був Васильком Романовичем, та тепер вони переродилися, на кшталт реінкарнації чи метемпсихозу за Платоном. ЗНОВ-Василько відкриває істину Данилкові: «Життя тобі, як і всім людям, дається багато разів. Оскільки людина космічне породження» [6, 239]. У зв'язку з цим Д. Грибовська зазначає, що міркування цих хлопчиків є «відтисками давньої мудрості» [1, 6], яка була закладена у пам'яті Духу. У філософсько-культурологічному плані А. Федь роз'яснює у романі свою ідею про «три тіла» – тіло із плоті і крові, тіло магнетичне, або ефірне, що складається із наших бажань, пристрастей, устремлень, та найголовніше – тіло духовне – «невмируща душа» [6, 467], що має свою пам'ять і здатне перероджуватись.

Знову ж таки, з точки зору діалогіки культури А. Федь, торкаючись у своїх літературно-філософських творах широкого пласту історії української землі, зокрема Донеччини, спрямовує свій пророчий зір у майбутнє, адже присвячує свій твір «дітям, у 2048 яким виповниться п'ятнадцять» [6, 6]. Відтак, історіософський епос і культур-діалогіка тут набувають ознак етнофутуризму, що діалогічно сплітає минуле з майбутнім. Основна ціннісна орієнтація етнофутуризму як в мистецтві, так і в літературі – показати місце і роль етнонаціональної культури в постмодерному світі, здійснити «перегривання» символіки, архетипів, міфологем традиційної культури в сучасних інтерпретаціях. Анатолій Федь у своєму романі переосмислює історію, родову пам'ять українського народу за допомогою постмодерної стилістики, залучаючи елементи космізму, та все ж не цураючись етнокультурних традицій рідного краю України в цілому.

А. Федь як письменник-пророк зазначає, що, якщо українці будуть сиднем сидіти і не будуть воювати за свою свободу, то «на наші родючі землі переселяться інші, більш вільнолюбні народи» [6, 466]. Він закликає до воскресіння втомленого козацького духу і відновлення віри, адже з її втратою на Землі запанує Хаос!

Висновки.

Донецький філософ і письменник Анатолій Федь (м. Слов'янськ) конструє романий міфопростір на основі діалогіки дитячих переживань, життєвого досвіду, естетичних рефлексій, проносячи свою «Малу Батьківщину» через художньо-філософське осмислення історичних і соціальних подій минулого України, транслюючи свої думки у майбутнє і мріючи про щасливу країну «ЗНОВ». У його філософському романі «Переддень Доби Водолієвої» присутній як етнокультурний, так і космічний рівень, що посилює історіософські пошуки долі українства у планетарній, загальнолюдській площині в контексті діалогу культур.

Роман фактично про минувшину, про Донеччину у найскладніший момент української історії, та він став пророчим за настроями до подій, що відбуваються нині на сході нашої країни. Можливо книга є романом-передчуттям про те, що дійсно чекає Україну у «Добу Водолієву»...

Література

1. Грибовська Д. До слова Анатолія Федя / Д.А. Грибовська // Федь А. Переддень Доби Водолієвої / Анатолій Федь. – Канів: «Склянка часу»*Zeitglas verlag, – 2013. – С. 5-8.
2. Кримський С. Ментальні цінності в контексті виборчої кампанії / С. Кримський. – День. – 2004. – 3 серпня. – С. 1, 4.
3. Миколаєнко Л. Український степ як естетичний феномен / Л. Миколаєнко // Хроніка-2000: Український культурологічний альманах. Вип. 37-38. 41. Рік вид. IX: Україна: Філософський спадок століть / Ред кол.: Буряк Ю. (голов.ред.) та ін. Худ оформ. та ред. Бродая О. та ін. – Київ: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2000. – С. 28-43.
4. Файзулліна Г. Ноология как философско-культурологическая стратегема выживания в ситуации техногенно-антропологического кризиса // В. Личковах, А. Файзулліна // Strategia supravietuirii din perspective bioeticii, filosofiei si medicinei // Culegere de articole stiintifice cu participare internationala/ Vol. 4 (20) / Red. responsabil dr. hab. in filosofie, prof. univ. Teodor N. Tirdea. – Chisinau: CEP «Medicina», 2014. – P. 254-257.
5. Файзулліна Г. Філософсько-естетичні ідеї та етнокультурні мотиви у творчості «шістдесятників» / Г.С. Файзулліна // Історія української естетичної думки [текст] монографія / за ред. проф. В.А. Личковаха. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – С. 300-309.
6. Федь А. Переддень Доби Водолієвої / Анатолій Федь. – Канів: «Склянка часу»*Zeitglas verlag, – 2013. – 470 с.
7. Эпоха Водолея [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.shaping.ru/vodoley/>

References

1. Gribovska D. Do slova Anatoliya Fedya / D.A. Gribovska // Fed A. Peredden Dobu Vodolievoy / Anatoliy Fed. – Kaniv: «Sklyanka chasu»*Zeitglas verlag, – 2013. – S. 5-8.
2. Krimskiy S. Mentalni cinnosti v konteksti viorchoi kampanii / S. Krimskiy. – Den. – 2004. – 3 serpnya. – S. 1, 4.
3. Mikolaenko L. Ukrainskiy step yak estetichniy fenomen / L. Mikolaenko // Hronika-2000: Ukrainskiy kulturologichniy almanah. Vip. 37-38. 41. Rik vid. IX: Ukraina: Filosofskiy spadok stilit / Red kol.: Buryak Jy. (golov.red.) ta in. Hed oform. ta red. Brodaya O. ta in. – Kiiv: Fond spriyannya rozvitku mistectv, 2000. – S. 28-43.
4. Fayzullina A. Noologiya kak filosofsko-kulturologicheskaya strategema vuvvaniya v situacii tehnogenno-antropologicheskogo krizisa // V. Lichkovah, A. Fayzullina // Strategia supravietuirii din perspective bioeticii, filosofiei si medicinei // Culegere de articole stiintifice cu participare internationala/ Vol. 4 (20) / Red. responsabil dr. hab. in filosofie, prof. univ. Teodor N. Tirdea. – Chisinau: CEP «Medicina», 2014. – P. 254-257.
5. Fayzullina G. Filosofsko-estetichni idei ta etnokulturni motivu u tvorchosti «shistdesyatnikiv» / G.S. Fayzullina // storiya ukrainskoi estetichnoi dumki [tekst] monografiya / za red. prof. V.A. Lichkovaha. – Kiiv: Centr uchbovoi literaturi, 2013. – S. 300-309.
6. Fed A. Peredden Dobu Vodolievoy / Anatoliy Fed. – Kaniv: «Sklyanka chasu», – 2013. – 470 s.
7. Epoha Vodoleya [Elektronniy resurs]. – Rejum dostupu: <http://www.shaping.ru/vodoley/>

Файзуллина Анна Станиславовна, аспирант кафедры культурологии и инновационных культурных технологий, Национальная академия руководящих кадров культуры и искусств

КУЛЬТУР-ДИАЛОГИЧЕСКИЕ ИЗМЕРЕНИЯ ФИЛОСОФСКОГО РОМАНА АНАТОЛИЯ ФЕДЯ «КАНУН ЭПОХИ ВОДОЛЕЯ»

В статье рассматриваются культур-диалогические измерения в современной украинской культурологии, в частности, на примере философского романа А. Федя «Канун Эпохи Водолея». Прослежен романский диалог между этнокультурными и космическими уровнями. Исследованы пророческие антиципации относительно судьбы украинства в планетарной, общечеловеческой истории в контексте диалога культур. Диалогика между прошлым и будущим порождает в произведении признаки этнофутуризма, как ценностной ориентации, которая определяет место этнонациональной культуры в постмодернистском мире. Феноменологические измерения жизненного мира проанализированы в контексте культурологической регионики, опираясь на геокультурные и этноментальные особенности бытия на территории определенного региона как «малой Родины» людей.

Ключевые слова: культурология, диалог культур, этнокультура, философский роман, культур-диалогические измерения, топос «Малой Родины», культурологическая регионика, этнофутуризм, Анатолий Федь.

Hanna Fayzullina, postgraduate student, cultural studies and cultural innovative technologies chair, National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts

CULTURAL-DIALOGICAL MEASUREMENT IN PHILOSOPHICAL NOVEL BY ANATOLY FED «EVE OF THE AGE OF AQUARIUS»

The article deals with cultural dialogic dimension in modern Ukrainian cultural studies, in particular, the example of a philosophical novel «Eve of the Aquarian Age» by Anatoly Fed. Traced ethno-cultural dialogue and cosmic levels of the novel.

Investigated prophetic anticipation about the fate of Ukrainians in planetary, human plane in the context of the dialogue of cultures. The dialogue between past and future raises product features of ethnofuturism as value orientation that shows the location of ethno-national culture in the postmodern world. The phenomenological life-worlds are analyzed based on ethno-mentality and geo-cultural features of being on the territory of a particular region as a «Little Homeland» of the people.

Philosophical novel «Eve of the Aquarian Age» by Anatoly Fed (2013) was actually the first epic of the Donetsk region. The philosophical novel has elements of dialogue of culture – mix of eras, ideologies, myths.

Novel's dialogue of Anatoly Fed, on the one hand, does not deny the existence of God as a metaphysical entity, despite the domination of atheistic ideology at the time described in the novel, and the other – the theory of the origin of life on Earth from space, which governed by the four elements – Earth, Sky, Fire and Water.

Ideological and cultural position of Anatoly Fed intersects dialogically with philosophical cosmism of Oles Berdnik.

The title of the novel «Eve of the Aquarian Age» hidden by author attempts to look into the XXI-XXII century through the eyes of a man who had just survived the famine of 1947. Introduction to the Age of Aquarius means moving our Earth and humanity into a new and better material and spiritual state, which corresponds to a higher level of consciousness. In the Age of Aquarius science and particularly «spiritual» knowledge will actively develop.

Chronotope of novel is built over time between famines of 1933 and 1947 in the Donetsk steppe region. As the philosopher-writer «Space» is embodied in «Field», which is associated with the natural environment of a Ukrainian man. A. Fed is a writer and myth-maker building its own myth of creation, taking as a basis the biblical legend of Babel.

In brief Anatoly Fed from Slovyansk constructs a novel myth-space based on dialogue of childhood experiences, life experiences and aesthetic reflections, conducting his «small home» through artistic and philosophical understanding of historical and social events of the past Ukraine, broadcasting their views future and dreaming about the country «ZNOV» (Earth, Sky, Fire, Water).

Key words: cultural studies, dialogue of cultures, ethnic culture, philosophical novel, cultural-dialogical dimension, topos «Little Homeland», cultural studies regionika, ethnofuturism, Anatoly Fed.

УДК: 2.24.241.35

Хижняк Ярослав
студент, Київська духовна академія

ДЕЯКІ СУПЕРЕЧЛИВІ ПИТАННЯ У КИЇВСЬКІЙ ДУХОВНІЙ АКАДЕМІЇ

У статті здійснено спробу розглянути процес вирішення проблем смертного вироку та заможності й бідності на прикладі професорів Київської духовної академії Маркеліна Олесницького та Василя Екземплярського.

Ключові слова: смертний вирок, багатство, бідність, Київська духовна академія, богослов, Святе Письмо, боговстановленість, моральність, осуд, майно, Церква, обвинувачення.

Однією з проблем сучасної богословської науки є усвідомлення та осмислення питань про смертний вирок та про багатство та бідність, зокрема теоретичного та практичного внеску представників духовно-академічної освіти другої половини ХІХ – початку ХХ століття в цей процес. Особливий інтерес в цьому аспекті являє наукова діяльність професорів Київської духовної академії М.О. Олесницького та В.І. Екземплярського.

У 1873 році свою викладацьку діяльність в КДА почав Маркелін Олексійович Олесницький. Він народився в 1848 році на Волині в сім'ї священика. У 1873 році він закінчив Київську духовну академію зі ступенем магістра богослов'я, де і залишився служити викладачем на кафедрі морального богослов'я та педагогіки. Головна праця «Из системы христианского нравоучения».

З 1902 року в КДА моральне богослов'я викладав Василь Ілліч Екземплярський. Він народився в 1875 році в Києві. Закінчив Литовську духовну семінарію та Київську духовну академію, в якій згодом викладав моральне богослов'я.

Спочатку розглянемо питання про смертний вирок. За спостереженням В. І. Екземплярського, історія Церкви незаперечно свідчить, особливо в період вселенських соборів, що саме зрозуміле вираження відомої істини в Новозаповітному Одкровенні не могло перешкоджати помилковому розумінню християнського моралізаторства. Багато століть самої напруженої роботи думки і самої запеклої боротьби було потрібно для того, щоб точно визначити безперечні істини християнської віри. Не менш можливі розбіжності і в розумінні християнського вчення про життя. ХІХ-ХХ століття є та епоха, яка починає собою період всебічного дослідження саме основ християнського морального вчення, які, будучи, мабуть, з усією ясністю і точністю вираженими в Слові Божому, по-різному розуміються представниками богословської думки і не знайшли ще поки авторитетного рішення в формулах, прийнятих Вселенською Церквою. До числа приватних питань подібного роду відноситься і питання смертному вироку. Що в Євангелії Христовому немає і не могло бути мови про смертний вирок, – за думки В.І. Екземплярського, – це безсумнівно. Христос Спаситель і Його святі апостоли ніколи не виступали в якості політичних реформаторів, а зверталися до людської совісті і тільки через союз совістей у християнській Церкві міг втілюватися в життя суспільства чистий ідеал християнської моральності. Наскільки далеко сучасній християнській державі до втілення в своєму житті великих заповітів Христа, звичайно, немає потреби і доводити. Але так само, безсумнівно, і те, що під впливом християнської проповіді незмінно відбувався і повільний поступовий процес християнізації самого державного життя. Почавшись із зовнішності – з відміни смертного вироку через розп'яття, - цей процес захоплював все більші і більші глибини державного життя, і християнство було, таким чином, силою реформуючою і самі юридичні відносини людей. Але паралельно з цим йшов і йде зворотний